

Güvenilir Yapay Zekâ

Değer yaratan kilit unsur olarak AB Yapay Zekâ Yasasını uygulamak

Önsöz

Özel kurumlar ve kamu kuruluşlarındaki dijital dönüşüm için yapay zekâ çok önemli bir teknoloji. Yapay zekânın 2030 yılına kadar Avrupa değer zincirinin tamamında yer alan tüm süreçlerin ve ürünlerin doğrudan ya da dolaylı bir bileşeni olması bekleniyor. Yapay zekânın hızlı bir şekilde yayıldığı, akıllı çamaşır makinelerinden (kısmen) otonom araçlara, otomatik uygulama işlemeden akıllı chatbot'lara ve optimize edilmiş bakım süreçlerinden üretim robotlarına kadar her alanda görülebilir. Kullanım durumlarının ekonomik açıdan uygunluğunun yanında, performansla olan güven, güvenlik, güvenilirlik ve tarafsızlık yapay zekâ sistemlerinin kullanılıp kullanılmaması konusunda karar verirken dikkate alınan temel faktörler. Pratikte ekonomik verimlilik ve güvenilirlik yapay zekânın kullanımına bağlı olduğundan her iki unsur da birbirleriyle bağlantılı. Sonuç olarak, teknolojinin kullanımı için kullanıcılar, müşteriler ve karar vericiler açısından güven ve kesinlik gerekiyor; bunu da ancak en iyi uygulamalara ve genel kabul görmüş standartlara bağlı bir yönetim sağlayabilir. Bu nedenle, Avrupa Birliği (AB) Komisyonu yapay zekâ sistemlerine yönelik uyumlandırılmış düzenlemeler geliştirip uygulamaya koydu. Bu kapsamlı "AB Yapay Zekâ Yasası" doğrudan üye ülkeler için geçerli. Ayrıca, yapay zekâ sistemlerinin sağlayıcısı ya da kullanıcısı olmalarından bağımsız olarak hem özel kurumları hem de kamu kuruluşlarını etkiliyor.

Bu düzenleme, tekdüze standartlarla yapay zekâyâ ilişkin değer yaratımını teşvik etmeyi ve AB vatandaşlarını korumayı hedefliyor. AB Yapay Zekâ Yasası özellikle yüksek kaliteli yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesini ve kullanımını teşvik eden ve bu sistemlere ilişkin riskleri tüm yaşam döngüsü boyunca yönetilebilir ve şeffaf hale getiren bütüncül bir yapay zekâ yönetişimini gerektiriyor. Kurumların, yapay zekâ sistemleriyle ilgili şartların yasal açıdan uyumlu bir şekilde uygulanması konusunda ilk aşamalarda durum bazında bir denge kurması gerekli. Aksi halde, bu durumdan etkilenenler AB Yapay Zekâ Yasası kapsamındaki olası para cezalarının yanında AB Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) kapsamındaki para cezaları ve sektöre özgü düzenlemeler dahil olmak üzere birçok yasal risklere ya da kusurlu bir yapay zekâ sistemi kullanmaları halinde tazminat cezalarına maruz kalabilir. Ancak, farklı düzenlemelerin uygulanması, kurumlar için zorluk yaratmanın yanında yapay zekâ uygulamalarını kalite yönünden geliştirebilmeleri için de fırsatlar sunuyor. Yapay zekâ kullanımının artması, verilerin sorumlu bir şekilde işlenmesini her zamankinden daha güçlü bir şekilde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun (şirketlerin çevreye ve topluma karşı sorumluluğu) odağına koyduğundan bu durum hiç olmadığı kadar önemli. Kurumlar, yapay zekâ yönetişimi ve hukukunda doğru bir yaklaşım ve disiplinler arası yetkinlikler sayesinde büyük uğraşlardan ve risklerden kaçınabilir, yapay zekâ sistemlerinin pazara giriş sürelerini kısaltabilir ve yapay zekâyla dijital dönüşümde öncü bir rol üstlenebilir.

AB Yapay Zekâ Yasası ve Etkileri

AB Yapay Zekâ Yasası, yapay zekâyla kullanılan sistemlere yönelik uyumlandırılmış düzenlemeleri tanımlayan bir AB yasası. “Yapay zekâ sistemleri” terimi AB Yapay Zekâ Yasası’nda genel olarak şöyle tanımlanıyor:

”

“Yapay zekâ sistemi”, farklı seviyelerdeki özerklikle çalışmak üzere tasarlanmış, uygulandıktan sonra uyarlanabilen ve açık veya gizli hedeflere yönelik aldığı girdiden fiziksel veya sanal ortamları etkileyebilecek tahminler, içerikler, öneriler veya kararlar gibi çıktıları nasıl üreteceğini anlayan makine tabanlı bir sistem anlamına gelir.¹

“

AB Komisyonunun yapay zekâ sistemleriyle ilgili düzenleme için ilk önerisi

AB Yapay Zekâ Yasası Nisan 2021 tarihinde yayımlandı ve 2024’te son haliyle kabul edilmeden önce yasama süreçleri boyunca birçok kez revize edilip düzenlendi. AB Yapay Zekâ Yasası yürürlüğe girdikten sonra, bu yasa geçerli olana kadar kurumların ilgili gereklilikleri yerine getirmesi için gereken geçiş süreçleri öngörüldü.

Süreler ise şöyle; yasaklanmış yapay zekâ sistemleri için 6 ay, genel amaçlı yapay zekâ sistemleri için 12 ay, yüksek riskli yapay zekâ sistemleri için 24 ay ve belirtilen yüksek riskli yapay zekâ sistemleri için ise 36 aydır.

Bu sürelerden sonra, uyumluluğun sağlanamaması halinde, yasaklara uymayan şirketler için 35 milyon Euro ya da bir önceki yıla ait küresel cironun %7’si olmak üzere para cezası ile yüksek riskli veya genel amaçlı yapay zekâ sistemlerine ilişkin kurallara uymayan şirketler için ise 15 milyon Euro ya da bir önceki yıla ait küresel cironun %3’ü kadar para cezası uygulanabilir.¹

AB Yapay Zekâ Yasasının özel kurumlar ve kamu kuruluşları üzerindeki etkileri oldukça karmaşık ve dolayısıyla durum bazında değerlendirilmeleri gerekiyor.

¹ 13 Mart 2024 tarihi itibarıyla Yapay Zeka düzenlemesinin güncel versiyonu

2

Uyum ve kalite için bütüncül bir yapay zekâ yönetişimi

Yüksek kaliteli yapay zekâ sistemleri ile uyumu bir araya getirmek büyümenin ve dolayısıyla da yapay zekâ sistemleriyle sürdürülebilir değer yaratma başarısının anahtardır. Her ikisi için de kabul görmüş standartlar, en iyi uygulamalar ve uygun araçlar gerekir. Amaç, yapay zekâ sistemlerinin hızlı, güvenli ve etkin bir şekilde geliştirilmesi ve çalıştırılmasıdır.

Aşağıda, iki unsuru da bir araya getiren kurumlara özgü yapay zekâ yönetişimi oluşturabilmek için adım adım kullanılabilen bir yapay zekâ uyum yönetimi ana hatlarıyla belirtilmektedir. Bu amaçla, deneyimlerimiz ile AB Yapay Zekâ Yasasının şartlarını bir araya getirdiğimiz mevcut uyum yönetimi sistemlerinin kavramlarından ve ilkelerinden yararlanıyoruz.

Uyum yönetimi sistemlerinin yapı taşları

1. Kültür

- Etik davranmak ve kurallara uyum sağlamak için değerlerin tanımlanması
- Yasal, ekonomik ve teknik yönlerin dikkate alınması
- Çalışanların katılımı ve motivasyonu

2. Hedefler ve riskler

- Asgari şartların kurumsal hedefler ve stratejiden türetilmesi
- Risklerin tespiti ve deęerlendirilmesi için sistematik risk analizi
- Faaliyet alanlarının ve uygulama önlemlerinin önceliklendirilmesi

6. Takip ve iyileřtirme

- Akıllı takip mekanizmalarının uygulanması
- Yaşam döngüsündeki gelişim fırsatlarının ve hataların tespit edilmesi
- Uyumluluğu doğrulamak için düzenli kontroller ve testler yapılması

3. Koordinasyon

- Sorumlulukların tanımlanması ve dağıtılması
- Raporlama, karar verme ve üst düzeye aktarma kanalları
- Dięer yönetim sistemleriyle bağlantı ve koordinasyon

5. İletişim ve eğitim

- Tanımlanmış değer çerçevesinin bildirilmesi
- Çalışanların teknik ve yasal konularda eğitilmesi
- Uyum önlemlerini ve bunların etkilerini anlatarak farkındalığın artırılması

4. Program

- Risk önleme ve azaltma önlemlerinin uygulanması
- En iyi uygulamalara ve kabul görmüş standartlara yönelme
- Yapay zekâ sistemlerinin yaşam döngüsüyle ilgili yönleri dikkate alan tasarım ve geliştirme rehberleri

3

Sonuç ve genel görünüm

Önümüzdeki yıllarda AB Yapay Zekâ Yasası'nın, yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesi, kullanımı ve ticarileştirilmesi üzerinde büyük etkileri olacak. Yapay zekâ değer zincirindeki kurumların şimdiden hareket geçmesi gerekiyor.

Bütüncül bir yapay zekâ yönetimi ve uyum yönetimi sistemlerinin erkenden uygulanması şirketlere yalnızca rekabet konusunda zaman avantajı sağlamakla kalmayacak aynı zamanda yüksek riskli yapay zekâ sistemlerinin kısa pazara sürülme süreleri ve yüksek kalitesi ile anında ekonomik avantaj sağlayacak. Şartlar oldukça karmaşık ve yeni zorlukları beraberinde getiriyor. Şirketler de bu zorlukların üstesinden gelebilmek için zamana ihtiyaç duyacak.

Ayrıca, geçiş sürecinde yaşanması beklenen yapay zekâ yönetim uzmanı açığı da önemli bir maliyet faktörü olabilir. Yüksek riskli kullanım durumları olan ve düzenlemeye tabi alanlarda yapay zekâ sistemlerinin kullanılmasından fayda sağlamak için yıllarca beklemek istemeyen kurumların fırsatları değerlendirmesi gerekiyor.

Ayrıca, mevcut uyum yapılarıyla birlikte mümkün olduğunca çok sinerjiden yararlanmak ve makine öğrenimi faaliyetleri için en iyi uygulamalara başvurmak mümkünse, kurumlar istenen yapay zekâ yönetimini ve uyumu hızlı ve verimli bir şekilde oluşturabilir.

Özel kurumlar ve kamu kuruluşları, yapay zekâ kullanımıyla birlikte Avrupa'daki dijital dönüşümü başarılı biçimde şekillendirmek için rotayı şimdi belirleyebilir. Yapay zekâ sistemlerinin kalitesi, uyumluluğu ve ölçeklendirilmesini bir araya getirilebilme becerisi, özellikle Asya ve ABD'deki rakiplerin teknik gelişmelerinin karşısında, Avrupa pazarındaki kurumların başarısını önemli ölçüde belirleyecek.

Bu unsurları birbirine bağlamak için ise tüm yapay zekâ değer zinciri boyunca kurumlarda disiplinler arası yetkinliklerin olması gerekiyor. Bu da; teknik, yasal ve organizasyonel olarak geleceğe hazır bir yapay zekâ yönetimi için yapıların ve süreçlerin nasıl oluşturulacağı anlamına geliyor.

İletişim

AB Yapay Zekâ Yasası Yönetişi:

Hendrik Reese

Şirket Ortağı
Sorumlu Yapay Zekâ

+49 151 70423201
hendrik.reese@pwc.com

AB Yapay Zekâ Yasası Hukuku:

Dr. Jan-Peter Ohrtmann

Şirket Ortağı
Veri Koruma

+49 171 7614597
jan-peter.ohrtmann@pwc.com

Bankacılık Sektörü:

Konstantin Dagianis

Şirket Ortağı
Finansal Hizmetler (Bankacılık)

+49 171 9770067
konstantinos.dagiani@pwc.com

Sigortacılık Sektörü:

David Richter

Şirket Ortağı
Finansal Hizmetler (Sigortacılık)

+49 1511 0578093
david.richtere@pwc.com

Risk, Süreç ve Teknoloji Hizmetleri:

Oktay Aktolun

Şirket Ortağı
Denetim Hizmetleri

0212 326 6468
oktay.aktolun@pwc.com

Bilgi Teknolojileri Risk ve Yönetişim Hizmetleri:

Mehmet Önal

Direktör
Denetim Hizmetleri

0212 326 6648
mehmet.onal@pwc.com

Bu içerik sadece genel bilgi verme amacı taşır ve profesyonel danışmanlardan alınacak hizmetin yerine geçmez.

© 2024 PwC Türkiye. Tüm hakları saklıdır. Bu belgede PwC ifadesi, PwC ağını veya PwC ağının üyesi olan bağımsız ve farklı tüzel kişiliklerden oluşan PwC Türkiye'yi ifade etmektedir. Daha detaylı bilgi için www.pwc.com/structure adresini ziyaret edebilirsiniz.

2024-0092